

mens, erger je niet!

preek over Matteüs 11,2-6

1

Bijbellezing

- Jesaja 35
- Matteüs

Bedum, 31 maart 2019; Uithuizen, 7 april 2019; Lemele-Lemelerveld, 14 april 2019; Voorburg, 5 mei 2019; Uithuizermeeden, 12 mei 2019; Kantens i.c.m. Middelstum, 16 juni 2019

ds. Marten de Vries

Gemeente van Jezus Christus; mijn zussen en mijn broers via Hem,

vervelend Jumbospel

Toen ik klein was, kon ik me urenlang vermaken met Mens Erger Je Niet. In m'n eentje. Ik was tegelijk blauw, rood, groen en geel. Soms maakte ik coalities: blauw en rood samen tegen groen en geel. Mooi tijdverdrijf als mijn zusjes meisjesdingen deden toen mijn broertjes mij nog te klein waren. Sommigen vinden het een irritant spel. Ze ergeren zich groen en geel. Je bent bijna thuis en dan gooit iemand je eraf; en dan krijg je ook nog es tijden geen zes. Maar gefeliciteerd de medespeler die geen 'aanstoot neemt' aan het Jumbospel. Anders wordt het echt vervelend.

twijfelen en ergeren

'Aanstoot nemen.' Met dat werkwoord eindigde de preektekst voor vanmorgen: "Gelukkig is degene die aan Mij geen aanstoot neemt." In de (heel) oude vertaling – die tot halverwege de vorige eeuw gebruikt werd – stond: "En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden."¹ Twijfel je wel eens? Dat is Gods beste profeten overkomen. Neem Johannes. Een andere vraag is: érg(er)er jij je wel eens? Omdat in de kerk dingen veranderen? We niet meer op één lijn zitten? Omdat je God niet kunt volgen? Of Jezus je echt helpen kan? Pas op, hoor! Laat je niet in de val lopen!

neem Mij zoals Ik ben

Dat is de eigenlijke betekenis van het woord – dat we in het Nederlands kennen als 'schandaal' – dat in onze Bijbel wordt weergegeven met 'aanstoot nemen': 'val', 'valstrik'.² Het is het stokje waaraan in een val aas wordt bevestigd; dat de val laat dichtklappen als een diertje het aanraakt. Het is de bananenschil waarop je uitglijdt. Jezus zegt: 'Mens, erger je niet!' Vá! niet over Mij; néém Mij zoals Ik ben. Gelóóf in Mij. Misschien wordt je pion meer dan eens geslagen. Moet je opnieuw beginnen. Anders tegen Mij leren aankijken. Maar... Ik sta er garant voor dat alle pionnetjes thuishkomen.³

Dit als inleiding op de preek met als thema:

MENS, ERGER JE NIET!

Eerst gaat het over

JOHANNES' VRAAG

Vervolgens ook nog over

JEZUS' ANTWOORD

¹ Matteüs 11,6, Statenvertaling.

² 'σκανδαλον'.

³ Johannes 10,28.

JOHANNES' VRAAG

op de grens van Oud en Nieuw

Wie was Johannes ook alweer? We hebben het niet over Jezus' leerling van het evangelie naar- en de brieven van Johannes. Wij hebben het bij Matteüs 11 over 'Johannes de Doper' – zoals Jezus hem in dit hoofdstuk meermalen noemt.⁴ Jezus noemt hem 'de grootste profeet *ever*'.⁵ Godsman op de grens van Oud en Nieuw. Hij was – om zo te zeggen – de 'wegbereider' van Jezus zelf. (Zo mocht voor z'n geboorte z'n vader Zacharias over hem profeteren.⁶) Aangekondigd door Jesaja: "Hoor, een stem roept: 'Baan voor de HEER een weg door de woestijn.'"⁷ De Elia 2.0, waarmee Maleachi was geëindigd.⁸

andermans vuil op z'n nek

Hoe hij dat aanpakte, hebben we gehoord. Een strenge predikant. Die preekte over een scherpe bíjl en 'onblusbaar' vúúr. Hij riep op tot bekering. Wie wilde, mocht z'n *shit* laten afwassen in de Jordaan. En toen kwam Jezus. Johannes wíld eérsť níet maar móést toén tóch ook Hém onderdompelen. Nee, God de Zóón⁹ kwam niet om zich schóón te laten wassen. Maar om alle vuiligheid, door anderen achtergelaten, op z'n nek te nemen. Met eigen óren had Johannes de stem van Váder gehoord. Met eigen ógen de verschijning van de Géést gezien. Geen twijfel mogelijk: Jezus is de beloofde Messias!

verliefd – vermaand – gearresteerd

Dan hoor je ineens niks meer over Johannes. Één opmerkinkje in hoofdstuk 4: "Toen Jezus hoorde dat Johannes gevangengenomen was, week Hij uit naar Galilea." Johannes zat vast. Waarom, dat weten we uit hoofdstuk 14. Zoals Elía niet bang was voor koning Áchab,¹⁰ nam Johánnes geen blad voor de mond tegenover koning Heródes. (Niet die van de kindermoord:¹¹ die was allang dood.¹² Maar zoon Herodes Antipas.) Die was verliefd geworden op z'n schoonzus Herodias. Daar had Johannes wat van gezegd. Net als Áchabs vrouw Izébel op Elía¹³ was déze vrouw gebrand op Johánnes. En zodoende was tie gearresteerd en opgesloten.¹⁴

de nieuwe en de oude dominee

We lezen nergens dat Jezus Johannes in de gevangenis opzoekt.¹⁵ De boeteprofeet heeft wel contact met de buitenwereld. Hem komt ter ore hoe de nieuwe dominee het werk van zijn voorganger voortzet. De rápportages zullen wel geleken hebben op de réportage in hoofdstuk 9b. Jezus bevrijdt een vrouw die voortdurend bloed verliest van haar kwaal. Pakt de doodgewaande puberdochter van Jairus bij de hand en ze loopt. Geeft twee blinden het gezicht terug. Breekt een stombezeten man de mond open.¹⁶ Maar... is dat nou wel in z'n lijn? Zou Hij die ná hem komen zou niet de fik erin steken?¹⁷

het beroep aannemen

Wat ik nou vertel, is al even geleden maar echt een keer gebeurd. Er was eens een dominee die een beroep kreeg van een andere gemeente. Zoals dat vaak gaat, kreeg hij brieven en kaartjes met verzoeken om het beroep aan te nemen. (Soms – heb ikzelf beleefd – zit er een aansporing bij om alstublieft weg te blijven.) Een collega kreeg es een kaartje met alleen een Bijbeltekst erop. In het handschrift van een ouder persoon. Hij zocht het op; een zegenbede, verwachtte hij. Maar wat stond er? "Bent u degene die komen zou of hebben wij een ander te verwachten?"

⁴ Matteüs 11,11.12.

⁵ Matteüs 11,11.

⁶ Lucas 1,76.

⁷ Jesaja 40,3; Matteüs 3,3.

⁸ Maleachi 3,23.24; Matteüs 11,14.

⁹ Matteüs 4,3.6.

¹⁰ I Koningen 17.18.

¹¹ Matteüs 2.

¹² Matteüs 2,19.

¹³ I Koningen 19,1-4.

¹⁴ Matteüs 14,1-5; Lucas 3,19.20.

¹⁵ Matteüs 25,36.44.

¹⁶ Matteüs 9,18-34 Lucas 8,40-56.

¹⁷ Matteüs 3,11.12.

te soft voor the coming man

Maar zó bedoelt Johannes het niet. Het is voor hem geen of-of: Jezus; òf een ander. Johannes twijfelt. Nee, niet of Jezus wel de langverwachte Messias is. “Hij hoorde over het optreden van de Messias,” staat er. Maar... is Hij óók *thé coming man*? ‘Die komen zou’ “om te oordelen de levenden en de doden?”¹⁸ Heeft Johannes het misschien altijd maar half begrepen? Zou, ná de meer *softe* ‘gezalfde van de HEER’,¹⁹ óók nóg iemand komen? Een donderprediker? Dat moest toch haast wel? Anders hing Johannes’ optreden immers in de lucht? Zat hij immers vergeefs in het huis van bewaring?

lijkt op Elia (en Mozes)

Is dat niet vreemd? Deze grootste profeet aller tijden nu aan het twijfelen? Ook hier lijkt hij op Elia. Op diens gedurfde grote mond tegen Achab volgen, na de intimidatie van Izebel, zijn depressie en doodswens onder die bremstruik.²⁰ Ook de grote Mozes²¹ had al eens een vergelijkbare inzinking. “Ik alleen kan de last van dit hele volk niet dragen. Als U mij dit werkelijk wilt aandoen, dood me dan liever meteen. Dan blijft verdere ellende mij tenminste bespaard.”²² Niemand moet verwonderd zijn als hij levenslang van alles zéker wist. En dat hij het na jaren ineens niét meer weet...

ineens predikanten die...

Altijd was duidelijk dat dit of dat tegen Gods wil was. En dan zijn er ineens predikanten die met een heel nieuwe boodschap komen. Ineens mag van alles wat vroeger verboden was. De kinderen die je hebt laten dopen deden een voor een belijdenis en trouwden netjes. Maar eerst gaan die en dan die uit elkaar. Ze maken andere kerkkeuzes of keren de kerk helemaal de rug toe. En je kunt hen niet eens in alles ongelijk geven. Je had een bepaald beeld van God. Maar moet je dat niet bijstellen nu je leven op de kop kwam te staan?

geen bananenschillen laten maken

Kijk er niet raar van op. Twijfel is niet iets om mee te kokeren. Alsof ‘stellig weten’ en ‘vast vertrouwen’²³ verdacht is; en twijfel kenmerk van het enige ware. Maar evenmin iets om je voor te schamen. Het is veelzeggend dat van Tim Kellers ‘In alle redelijkheid’ inmiddels 25.000 Nederlandse vertalingen zijn verkocht.²⁴ Juist gelovige mensen kunnen aanvechtingen verwachten. Maar geef de duivel geen kans om er bananenschillen van te maken. Doe wat Johannes deed. Ga met je vragen naar het juiste adres: Jezus! Laat je door Hem vanuit de Bijbel wijzer maken. Laat Hem het juiste aantal ogen gooien.

JEZUS’ ANTWOORD

loop es een dagje mee

Gaat Jezus eigenlijk wel in op de vraag van zijn trouwe heraut? Johannes’ discipelen komen bij Jezus met een probleem van hun mentor. ‘Hoe zit het nou, Jezus? Hoe verhouden zich uw genezingswonderen tot zijn boetepreken? Wat kunnen we hem meedelen? Hij zit in de gevangenis. En komt er niet uit.’ Hoe reageert Jezus? ‘Loop es een dagje mee, jongens. En vertel hem dan wat jullie hebben meegemaakt. Wat jullie Mij horen zeggen. Wat jullie Mij zien doen.’ Niks geen uitleg. De boodschappenjongens van de Doper zullen alleen maar kunnen bevestigen dat het precies klopt wat hij al vernomen heeft.

zó Jesaja 35, zó Jesaja 61

Of toch niet? Ik denk dat Johannes – als zijn volgelingen de boodschap goed hebben overgebracht – onmiddellijk iets zal zijn opgevallen aan de manier waarop Jezus Johannes’ gezanten te woord stond.

¹⁸ Apostolische Geloofsbelijdenis artikel 7.

¹⁹ I Samuël 24,11 en andere teksten.

²⁰ I Koningen 19,1-5; 14; Romeinen 11,3.

²¹ Maleachi 3,22.

²² Numeri 11,14.15.

²³ Heidelbergse Catechismus Zondag 7.21.

²⁴ Nederlands Dagblad 27 maart 2019.

Hoe Hij zijn activiteiten onder woorden bracht. Het is zó Jesaja 35. Over blinden, doven en verlamden.²⁵ Hoe Hij zijn préken toelichtte. Zó Jesaja 61: “Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft hij Mij gezonden.”²⁶ ‘Degene die komen zou’ zou toch precies dít zeggen en dít doen? De contouren van Johannes zélf waren al door Jesaja getekend.²⁷ Maar die van Hem die ná hem kwam minstens even helder.²⁸

gefeliciteerd, de ‘nederigen van hart’

Het valt te hopen dat ze Jezus’ slotopmerking ook goed hebben overgebracht: “Gelukkig is degene die aan Mij geen aanstoot neemt.” Dit moet je niet lezen als een berisping voor Johannes: ‘Foei toch, jij met je twijfels.’ Jezus zegt niét: “Wat zou jij een stuk gelukkiger zijn als jij in je cel je niet zo aan Mij zat te ergeren.” Het is een algeméne ‘zaligspreking’:²⁹ ‘Gefeliciteerd iédereen die niet valt over ‘het goede nieuws’ dat Ik verkondig aan ‘armen van geest’; ‘nederigen van hart’.³⁰ Die zich niet geïrriteerd afkeren van Mij. Omdat ze denken dat ze zichzelf wel kunnen redden.’

‘je schandalig stuklopen’

De tegenstelling tussen Johannes en Jezus is schijnbaar. Johannes’ is Jezus’ voorloper. Evengoed nu hij gekerkerd zit in Machaerus, aan de overkant van de Dode Zee.³¹ Het gaat met Jézus dezelfde kant op. Johannes wás, Jezus wérd binnenkort ‘overgeleverd’.³² Het zou gaan precies zoals de oude baas Simeon, die Hem als baby had gézien, had vóórzien: “Velen in Israël zullen door Hem ten vól komen. Hij zal een teken zijn dat betwist wordt.”³³ Velen zouden zich ‘schandalig’ stuklopen op het evangelie van de gekomene. Zodoende ‘onblusbaar vuur’ over zich afroepen.³⁴ Het zou voor Sodom nog draaglijker worden dan voor Kafarnaüm.³⁵

vóór alles blijde boodschap

Elia had het goed gedaan toen hij de Baálpriesters van het echtpaar Achab om zeep liet brengen.³⁶ Maar hij moest ervaren dat zijn God niet per se met vuur en vlam maar in eerste instantie in ‘het gefluister van een zachte bries’ van zich laat horen.³⁷ Elia de Tweede moest zich realiseren dat Jezus geen bótte ‘bijl aan de wortel van de boom’ legt.³⁸ Zeker, het Hoge Woord moet eruit. Daar mag de gemeente oude en jonge dominees aan houden. Maar de boodschap van de kerk is vóór alles ‘blijde boodschap’. ‘Goéd nieuws’. Een uitnodiging namens Jezus: “Kom naar Mij!”³⁹

schotel: schaduw van het kruis

Mogelijk is het Johannes ook wel opgevallen dat Jezus Jesaja 61 maar hálf citeert. “Aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt.” Ja, ja, maar het ging nog verder: “Om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan geketenden hun bevrijding.”⁴⁰ Het gold ook niet zo direct voor Johannes. Zo meteen zou zijn hoofd op een schotel aan een danseresje cadeau worden gedaan.⁴¹ Een schaduw van de kruisdoodstraf van Jezus. Die op een gegeven moment bij niemand meer gehoor kreeg: “‘Eli, Eli, lema sabachtani?’”⁴² Maar op die manier wel de altijd begaanbare weg baande, die bij Jesaja ‘Heilige Weg’ heet.⁴³

²⁵ Jesaja 35.5.6.

²⁶ Jesaja 61.1.

²⁷ Jesaja 40.3.

²⁸ Matteüs 3.11.

²⁹ Vervolg op Matteüs 5.3-12.

³⁰ Matteüs 5.3 – NBG-’51 & NBV.

³¹ Informatie van Flavius Josephus, Antiquitates XVIII.5.2.

³² Marcus 1.14; 9.31; zelfde woord: ‘παράδιδωμι’. Cf. Matteüs 26.55; Johannes 18.12; Handelingen 1.16.

³³ Lucas 2.34; cf. Jesaja 8.14.15.

³⁴ Matteüs 3.12.

³⁵ Matteüs 11.23.24.

³⁶ I Koningen 18.40

³⁷ I Koningen 19.11-13.

³⁸ Matteüs 3.10.

³⁹ Matteüs 11.28.

⁴⁰ Jesaja 61.1.

⁴¹ Matteüs 14.6-12.

⁴² Matteüs 27.46.

⁴³ Jesaja 35.8; Hebreëen 4.14-16.

lelies aan je bed

Als iemand niet alles op een rijtje krijgt, laat ie dan – net als Johannes – met z'n vragen naar Jezus gaan. Of vráág iemand voor je te bidden. Sta bij veranderde omstandigheden ervoor open dat Hij meer te vertellen heeft dan jij tot nu toe vermoedt. “De woestijn zal bloeien:”⁴⁴ laat Jezus de lelies van Jesaja 35 aan je bed brengen. Van harte als je niet over Jezus struikelt.⁴⁵ Wees niet te eigenwijs om ‘arm’ te zijn. Hulpbehoevend. Bedelaar. Begin bij het kruis. “Dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.”⁴⁶ Jezus heeft je tegenspeler geslagen. Je loopt binnen.

Amen

⁴⁴ Jesaja 53,1 – Bijbel in Gewone Taal.

⁴⁵ Matteüs 21,44; Romeinen 9,33; 1 Petrus 2,8.

⁴⁶ Matteüs 6,33.